
REVIEW OF ARMENIAN STUDIES DERGİSİNİN 49'UNCU SAYISI YAYINLANDI

28.06.2024

Review of Armenian Studies dergisinin yeni yayınlanan 49uncu sayısında 4 makale ve 1 kitap değerlendirmesi yer almaktadır.

E. Büyükelçi Alev Kılıç tarafından kaleme alınan **Facts and Comments** (Olaylar ve Yorumlar) başlıklı 49uncu sayının birinci makalesinde; Kasım 2023-Haziran 2024 tarihleri döneminde Ermenistanda meydana gelen iç gelişmeler, ülkenin dış ilişkileri, Azerbaycan ile Barış Anlaşması sürecindeki gelişmeler ve normalleşme sürecinin seyri bağlamında Türkiye-Ermenistan arasındaki ilişkiler ele alınmaktadır. Nikol Paşinyan yönetiminin Ermenistanın geçmişin bağınazlıklarından kurtulması için ülkenin siyasi ve hukuki yapısında çeşitli alanlarda değişim ve düzenlemeler yapmak üzere teşvik ettiği ya da onay verdiği girişimler tepkilere yol açmıştır. Bu tepkiler içte eski rejim yanlılarından, aşırı milliyetçilerden ve en önemlisi Ermeni Kilisesinden; dışta ise, varlıklarını ve geçim kaynaklarını aşırı milliyetçiliği körüklemekte gören militan Ermeni Diaspora örgütlerinden ve bu durumu Türkiye üzerinde siyasi baskı aracı olarak kullanabilmeyi düşünen diğer ülkelerden gelmiştir. Karabağ işgalinin bütünüyle sona erdirilmesiyle Azerbaycan ile kalıcı bir barışın önündeki en büyük engel kalkmış, müzakere konuları sınır tespiti ve ulaşım bağlantılarına ve tesislerine odaklanmıştır. Batıya yaklaşabilmek için Rusyayla arasında mesafe koyan Ermenistan, Batı ile bağlantısını oluşturan komşusu Türkiye ile ilişkilerini normalleştirme gereğinin farkına varmıştır. Türkiye normalleşme sürecini esasen baştan beri samimiyetle desteklemiştir. Bununla beraber Türkiye bunu bölgesel bir çerçevede göre gelmiş; bu süreci Ermenistanın Azerbaycan ile ilişkilerinin de eş zamanlı normalleşmesi ve Gürcistan, Ermenistan ve Azerbaycanın dâhil olduğu bölgesel istikrarın içinde değerlendirmiştir.

Marcin Łukasz Majewski, **Armenian Parish of the Assumption of the Blessed Virgin Mary in Zamość in the 16th-18th Century** (16.-18. Yüzyıllar Arasında Zamoscdaki Kutsal Meryem Ananın Göğe Yükselişİ Ermeni Kilisesi Cemaati) başlıklı makalesinde 16ncı ve 18inci yüzyıllar arasında Polonya-Litvanya Birliğindeki Zamosc'ta var olmuş Ermeni kilisesinin ve cemaatinin ayrıntılarını ve tarihini incelemektedir. Kayıtlar; özel bir girişim olarak kurulan ve Doğu ile bir ticaret merkezi olması öngörülen bu kasabadaki Ermenilerin, aralarında Osmanlı İmparatorluğunun şehirlerinin de bulunduğu çeşitli yerlerden geldiklerini göstermektedir. Majewski, Zamosc'taki Ermeni kilisesinin tarihini, yapısını ve tefrişatını ve cemaat örgütlenmesini ele almak için söz konusu döneme ait çok sayıda resmi kaynaktan yararlanmışır. Yazar, bu Ermeni kilisesinin Roma Katolik Kilisesi bünyesindeki en büyük özerk kilise olan Latin Kilisesi ile birleşme sürecinin tetiklediği dini ve toplumsal çatışmayı tartışmaktadır. Son olarak yazar, Ermeni cemaatinin kademeli olarak dağılmasını ve en nihayetinde 19. yüzyılda kilise binalarının yıkılış sürecini anlatmaktadır. Yazar, makalede yer alan araştırmanın yeni bulgular sunduğunu ve Polonya'daki Ermeni varlığına ilişkin tarih yazımındaki bazı hataları kanıtladığını savunmaktadır.

Ercan Cihan Ulupınar, **Corpus-Based Discourse Analysis of the Eighth Grade History Textbook Used in Armenia** (Ermenistanda Okutulan Sekizinci Sınıf Tarih Ders Kitabının Derlem Temelli Söylem Armenia) başlıklı makalesinde, Ermenistan'da 8. sınıf müfredatında kullanılan Ermenilerin Tarihi başlıklı ders kitabında geçen tarihî ve siyasi söylemleri incelemeyi amaçlamaktadır. Derlem temelli söylem analizi yönteminin kullanıldığı bu makalede en sık kullanılan kelimeler ve bu kelimelerin eş anlamlıları, yakın anlamlıları ve zıt anlamlıları incelenmektedir. Makale aynı zamanda en sık kullanılan tarihleri ve bu tarihlerin anlamlarını incelemektedir. Son olarak Ermeniler dışındaki halklara gönderme yapan kelimeler incelenmektedir. Ulupınar, kitabın (uluslararası eğitim kurumlarının tavsiyelerinin aksine) savaş ve mücadeleye gereğinden fazla atıfta bulunduğunu ve ideolojik olarak Türkleri Ermeni halkının ötekileri olarak ayırttığını belirtmektedir. Türkler ve Türk ile ilgili kelimelerin sistematik olarak olumsuz imajlar yaratan kelime türleriyle birlikte kullanıldığına dikkat çekmektedir. Ulupınar son olarak kitabın en çok vurgu yaptığı tarihsel olay ve yılların, öğrencilerin zihninde Ermeni devleti fikrini pekiştirmeye yönelik olduğunu tespit etmektedir.

Hajar Verdiyeva, **On the Level of Historical Truths: The Armenian Question After The Potsdam Conference** (Tarihi Gerçeklerin Dürüstçe Konuşulması: Potsdam Konferansı Sonrasında Ermeni Meselesi) başlıklı makalesinde kendisinden önceki Rus İmparatorluğu gibi SSCBnin de Ermeni Meselesini Türkiye toprakları üzerinde hak iddia etmek için bir dış politika aracı olarak nasıl kullandığını tartışmaktadır. Bu yüzden Sovyet yetkililer tarafından öne sürülen söylemler, SSCB dış politika hedeflerini destekleyecek şekilde Ermeni tarih yazımının Büyük Ermenistan anlatısını desteklemiştir. Bu durum 1945 Potsdam Konferansı süresince Sovyetlerin takındığı inatçı tavırda açıkça görülmüştür. Sovyet (ve Ermeni tutumu) sonuç vermeyince taktik değişikliğine gidilmiş ve Karabağ meselesi Azerbaycan Türklerinin aleyhine olacak şekilde gündeme getirilmiştir. Bu sayede 1948-1953 yılları arasında Sovyet Ermenistan'ında etnik temizlik yapılmış ve Azerbaycan Türkleri tarihi topraklarından atılmıştır. Ancak sonuçta SSCB, Türkiye'ye karşı toprak iddialarından vazgeçmek zorunda kalmış ve Ermenilerin Karabağ'ın kontrolüne ilişkin istekleri SSCB döneminde sonuç vermemiştir.

49uncu sayıda ayrıca Ahmet Can Öktem tarafından hazırlanmış, Arshavir Shiragian'ın 1976 tarihli ve The Legacy: Memoirs of an Armenian Patriot (Miras: Bir Ermeni Vatanseverin Hatıratı) başlıklı kitabının Türkçe çevirisi olan 2006 tarihli ve **Bir Ermeni Teröristin İtirafı** başlıklı kitabın

incelemesi bulunmaktadır. Osmanlı İmparatorluğunda doğan Shiragian, gençliğinde Ermeni Devrimci Federasyonu'na (EDF) üye olmuş ve Nemesis Operasyonu kapsamında gerçekleştirilen ve öncelikle Osmanlı yetkililerini hedef alan suikastlarda yer almıştır. Öktem; Shiragian'ın kitabında karşılaştığı sayısız mücadele ve tehlikeyi, terör faaliyetlerinin çeşitli aşamalarını, radikal inançlarını ve çeşitli EDF üyeleriyle iş birliğini aktardığına yer vermektedir. EDF ve Nemesis Operasyonu hakkında açıklamalar yapan Öktem, Shiragian'ın kitabında yer alan Türklere yönelik çok sayıda hakaret ve suçlama ile yanlış ve tartışma yaratan ifadeler hakkında yorumlarda bulunmaktadır.

49uncu sayıya erişmek için lütfen tıklayınız: <https://avim.org.tr/tr/Dergi/Review-Of-Armenian-Studies/49>

***Review of Armenian Studies*in internet sitesine erişmek için lütfen tıklayınız: <https://avim.org.tr/tr/Dergiler/Review-Of-Armenian-Studies>**

Kaynak/Source: